

Andrea-Anna Babiak

VÝTVARNÝ DETAIL V INTERIÉRI

Estetický výraz interiéru umocňuje výtvarné dotvorenie. Jednotlivé druhy výtvarného umenia - maliarstvo, sochárstvo, disciplíny úžitkového umenia a priemyselné výtvarníctvo - sa môžu prejať v interiéri troma základnými spôsobmi:

1. dekórom
2. výzdobou
3. vybavením, vnútorným zariadením.

Dekór je ozdobná forma tesne viazaná na povrch predmetov - prvkov. Tento spôsob umožňuje byť chápaný i v širšom rozsahu a to vo forme architektonického útvaru, či v ornamentálne spracovanom pôdoryse alebo v kombinácii plôch a architektonických častí. Ozdobenie interiérového prvku, plastický alebo maľovaný ornament má byť v súlade s konštrukciou a materiálom tohto prvku.

Výzdoba ako samostatný prvek je postavená na osobitných princípoch druhových a materiálových (maliarska, sochárska a pod.), ktorá je v určitom súlade s pevnou umeleckou väzbou celého interiéru.

Vybavenie interiéru tvoria doplnkové časti, ktoré upravujú a uľahčujú prevádzku a sú funkčne nevyhnutné (kovanie dvier, zábradlie a pod.). Charakter vnútorného zariadenia určuje druh stavby. Ide tu o nábytok a bytové doplnky.

Dekoratívne sochárstvo

Plastiky situované v interiéroch si vyžadujú pozornejšie prepracovanie modelácie jej vnútorných tvarov a detailov. Mimoriadne dôležitou stránkou je mierka plastiky a možnosť pozorovania plastiky (zorný uhol). Architekt v koncepcii riešenia priestoru určuje základné parametre, farbu a tvar plastiky. Určuje spôsob osvetlenia samotnej plastiky za účelom umocniť jej vnútornú silu v celku a v detailoch. Z jednotlivých druhov sochárskych techník najčastejšie sa používajú reliéfy a objemové plastiky.

Dekoratívne maliarstvo

V danom prípade ide o maliarske diela komorného charakteru, závesné alebo prenosné maliarske diela a monumentálnu maľbu, ktorých tvorba je úzko ovplyvňovaná priestorovými, tektonickými

a materiálovými požiadavkami architektúry. Patria sem maľby do vápennej omietky: fresco, secco, sgrafito, štukolustro, maľba latexovými farbami, smalty a pod. Taktiež do tejto skupiny patria všetky druhy mozaiky. Druhú skupinu tvoria diela späť s architektúrou (vitráž a dekoratívna mreža). Aj v danom prípade architekt v danom priestore určuje miesto a rozsah diela.

Výtvarno - úžitkové umenie

je jedným z rozhodujúcich prvkov ktoré dotvárajú interiér. Z materiálového hľadiska hovoríme o: keramike, porceláne, skle, textile a pod. (pričom samotné tieto druhy majú svoju vnútornú diferenciáciu). Podľa funkcie hovoríme o záhradnej keramike, bytovom alebo odevnom textile, prípadne širší pojem - vnútorná architektúra - zahrňúca tvorbu nábytku, bytových doplnkov a pod. Medzi úžitkové umenie zahrňujeme aj plagát, agitačnú a propagančnú tvorbu, úžitkovú grafiku a priemyselné výtvarníctvo - dizajn. Špecifickou zvláštnosťou úžitkového umenia je jeho rovnaká dôležitosť funkčná aj dekoratívna.

Farebnosť a farba

Účinky svetla a uplatnenie farby majú rozhodujúci podiel nielen na výtvarnom utváraní architektonického diela, ale sú dôležitými prostriedkami, ktoré ovplyvňujú aj jeho funkčnú kvalitu. Svojím pôsobením ovplyvňujú aj výtvarné vlastnosti ostatných kategórií architektonickej kompozície (proporcionalitu, mierku, plošné a objemové členenie a pod.).

Farebnosť prostredia býva daná:

- a. primárnu farebnosťou, prírodná alebo prirodzená, daná farbami použitých materiálov. Farba tohto druhu má neklamný účinok
- b. vnútorná farebnosť, je závislá od podstaty a vnútornej štruktúry jednotlivých materiálov. Vnútorná farba dovoľuje isté farebné rozpätie, ktoré je pri prírodných materiáloch pomerne malé, avšak pri plastických hmotách skoro neobmedzené.

Farebný kontrast

Vo farbe rozlišujeme tri druhy kontrastu:

- a. svetlostný kontrast, jeho stupňovanie sa dosiahne v kombinácii bielej a čiernej,
- b. sýtostný kontrast, najčastejšie sa javí pri farbách

totožnej kvality a svetlosti, líšiaci sa iba sýtostným stupňom,

c. kontrast farebných kvalít, vzniká pri kombinácii dvoch doplnkových farieb. Vzájomným pôsobením zvyšuje ich farebnú sýtosť.

Farby rozdeľujeme na: základné, miešané farby I. stupňa a miešané farby II. stupňa. Farby majú aj určité psychologické a funkčno - technické vlastnosti. Čažké farby pôsobia ako farby popredia, ľahké farby pôsobia ako farby pozadia.

Farby so vzrušujúcim účinkom (od žltej cez červenú k modrej) sú považované za aktívne farby. Pasívne farby sú farby s uspokojujúcim účinkom (od žltej cez zelenú k modrej).

Svetlo a osvetlenie

Zdrojom osvetlenia priestoru môže byť prirodzené (denné) svetlo, alebo umelé.

Prirodzené osvetlenie interiéru, svetelná účinnosť okna závisí od komplexu okolností a vplyvov (umiestnenie okna, členenie okna, tvar a proporcie interiéru a pod.).

Umelé osvetlenie interiéru dosiahneme zlúčením techniky a výtvarného riešenia. Sociálno - technické požiadavky na dobré osvetlenie sú: dostatočná intenzita, rovnomernosť, smerovanie, plasticita a farebnosť.

Vlastné osvetlenie môžeme riešiť rôznym spôsobom: priame osvetlenie, polopriame osvetlenie, zmiešané osvetlenie, polonepriame osvetlenie, nepriame osvetlenie.

Materiál

Materiál a konštrukcie z neho zhotovené sú tak spolu späť, že nie je možno o nich hovoriť oddeleno, preto, že konštrukcia je určená materiálom a materiál má v nej prioritu.

Drevo je pevné, ľahko spracovateľné, ľahké, trvanlivé. Drevo volíme pre interiérové zariadenie nie len pre jeho dobré vlastnosti, ale aj pre citový vzťah k prírode, hoci nepriznaný, latentný. V tomto storočí sa objavili nové suroviny, polotovary. Rozlišujeme: dosky a fošne, dýhy, preglejky, laťovky a dosky z aglomerovaného dreva.

Kameň, má veľkú objemovú hmotnosť, trvanlivosť a pod. Dané vlastnosti predurčujú kameň pre významné konštrukcie, mohutné a ľahkopádne, priam monumentálne v klasickom zmysle. Podstatný vplyv na výtvarný vnem má plastičnosť povrchu. Podľa toho, ako sa povrch kameňa opracuje, mení sa jeho vzhľad, a to spôsobom veľmi nápadným. Spôsob opracovania kameňov je závislý od ich prirodzenej štruktúry. Povrch hrubozrnných kameňov je bohatý

na svetlo a tieň, preto veľmi živý, čím je kameň jemnejšie opracovaný, tým je jeho vzhľad jemnejší. Úplne hladký povrch dáva často kameňu trblietavý lesk. Jemný, hladký povrch vzbudzuje dojem ľahkosti, jemnosti, hrubý povrch dojem sily a energie. Najčastejšie sa používa: žula, pieskovec, vápenec, mramor, travertín a pod. Základné spôsoby opracovania kameňa sú: lámanie, brúsenie, leštenie a pod.

Hlinu a výrobky z hliny charakterizuje tvarovateľnosť, rovnorodosť, schopnosť tvrdnúť, aby vypálený výrobok bol pevný a trvanlivý. Z jemnej hrnčiarskej hliny sa vyrábajú terakotové výrobky. Podľa materiálu môžeme hrnčiarske produkty triediť na biele z obyčajnej hrnčiarskej hliny a na hnedé z hliny ohňovzdornej. Obe sa môžu polievať vrstvou glazúry. Taktiež rozlišujeme majoliku a fajansu, ktoré sa rozlišujú len lokálnym pôvodom, vždy sú to tovary z obyčajnej hrnčiarskej hliny s rozmanitými prísadami, výrobok je po vypálení červenej alebo žltej farby a vždy polievaný nepriehľadnou glazúrou. Najjemnejší keramický výrobok je porcelán. Základná vrstva je tuhá, prakticky nulovej nasiakavosti a zväčša bielej farby. Vyrába sa odlievaním, vytláčaním, lisovaním a pod. vhodne pripravenej zmesí (francúzsky porcelán, anglický porcelán).

Kovy - ich použitie má svoj špecifický význam ovplyvnený druhom kovu, rôznymi technológiami a konštrukčnými princípmi. Najpoužívanejším kovom je ocel, hliník, med a pod. Taktiež prichádzajú do úvahy takmer všetky druhy hutníckych polotovarov teda plechy, tyče, pásy, rúrky a pod. Kov sa uplatňuje v rôznom proporčnom vzťahu k iným materiálom a v rôznom význame predovšetkým ako hlavný konštrukčný materiál, v spojení s iným materiálom ako pomocný, doplnkový alebo dekoračný. Má vynikajúce vlastnosti ako pevnosť, tvárosť, možnosť ľahkého tvarovania konštrukcií. Nevýhodou však je, že v neupravenom stave koroduje. Základné technologicke procesy kovov sú: liatie, kovanie, valcovanie a pod. Veľmi dôležitá je povrchová úprava. Mechanicky sa povrch upravuje leštením a chemickou úpravou (leštením, farbením a pod.). Povrch kovu môžeme prekryť i náterovými hmotami - lakmi, farbami, emailami. Zvláštnu dôležitosť majú pri kovových konštrukciách spoje. Kovy možno zvárať, skrutkovať, nitovať, lepiť.

Sklo pôsobí chladne, hygienicky, umožňuje pohľadové spojenie interiéru s exteriérom. Dnes už je pestrá škála druhov daného materiálu. Sklenené výrobky vznikajú: fúkaním skloviny do formy, strojovým fúkaním, lisovaním, ľahaním, modelovaním. Veľmi zaujímavý výtvarný účinok možno dosiahnuť profilovaním skla (plasticita), rytím do tvrdého skla, použitím farebného skla, mozaiky alebo vitráže.

Textil podľa funkcie a účelu použitia delíme do týchto hlavných skupín: dekoračné a závesové tkaniny, záclony, poťahové látky a čalúnený nábytok, koberce. Surovina pri ich výrobe môže byť pôvodu prírodného (bavlna, ľan, vlna) alebo chemického (celulózové, syntetické).

Plasticke hmoty vznikajú kombináciou základných troch faktorov (spojiva, plniva a prísad). Charakteristické sú základné dve skupiny: termosety, ktoré pôsobením tepla tvrdnú a termoplasty ktoré mäknú zohrievaním. Ich veľkou výhodou je pestrá farebnosť a radikálne zníženie prácnosti.

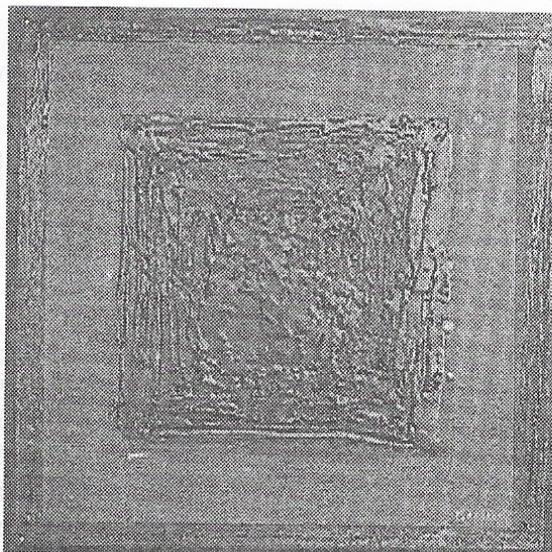
V nábytkárstve priam nútia vyvíjať nové tvary a modely. Výhodné vlastnosti plastických hmôt sa používajú aj na prípravu rôznych ochranných náterov. Možno ich stvárať od najjednoduchších formátov až do konkrétnych architektonických tvarov. V oblasti dekoračných a povlakových tkanív nahradzujú pôvodné materiály.

Použitá literatúra:

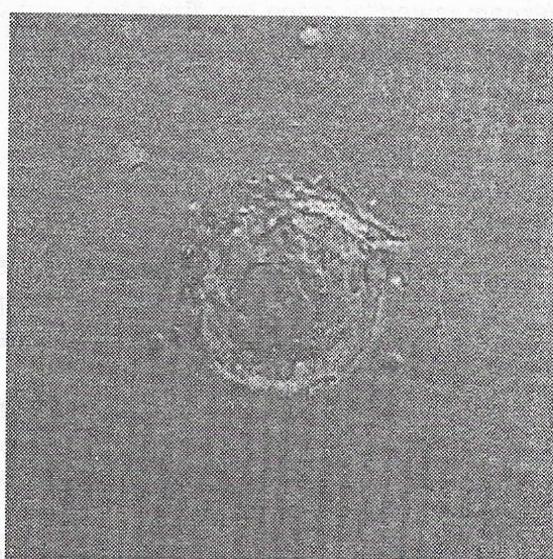
- Valachovič, J.: Interiér a výtvarný detail, SVŠT,
Fakulta architektúry, Bratislava 1979

Koula, J. E.: Pozerám sa na architektúru,
Vydavateľstvo slovenského fondu výtvarných umení,
Bratislava 1965

Bouška, P.: Výtvarné dílo v architektonické
a urbanistické tvorbě, ediční středisko ČVUT, Praha
1986

Hľadanie seba II, 1998
kombinovaná technika, tuš a vosk, 48x48 cm

Túžba I, 1998
kombinovaná technika, tuš a vosk, 27x27 cm